

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a sistemului statistic național pentru perioada 2023-2026

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul hotărârii de Guvern a fost elaborat de Biroul Național de Statistică (BNS) în colaborare cu partenerii din cadrul Sistemului Statistic Național (SSN), cu suportul agențiilor Organizației Națiunilor Unite în Republica Moldova, în cadrul Proiectului „Îmbunătățirea disponibilității surselor de date administrative pentru măsurarea progresului privind implementarea agendei Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare în contextul Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă 2030”.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Programul de dezvoltare a sistemului statistic național pentru perioada 2023-2026 (în continuare Programul) detaliază direcțiile principale de politici reflectate în [Strategia de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023-2030](#), aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 954/2022, și este un document de politici publice pe termen mediu, care indică direcția de dezvoltare a țării în domeniul statisticii oficiale. Programul concretizează obiectivele specifice pentru domeniile de intervenție trasate în Strategie, conține un plan de acțiuni cu setul de măsuri ce urmează a fi întreprinse, termenele și instituțiile responsabile, indicatorii de monitorizare, costurile estimative de implementare.

Programul a fost elaborat în corespundere cu prevederile: (i) [Planului național de dezvoltare pentru anii 2023-2025](#), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.89/2023 (acțiunea 7.3.10. Elaborarea Programului de dezvoltare a sistemului statistic național pentru perioada 2023-2026); (ii) [Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023](#), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.90/2023 (acțiunea 1.29 ”Aprobarea Programului de dezvoltare a sistemului statistic național pentru perioada 2023 – 2026”).

Programul se încadrează și în prevederile angajamentelor de implementare în Republica Moldova a [Agendei de dezvoltare durabilă 2030](#), adoptate de țările ONU (ținta 17.18. Îmbunătățirea semnificativă a disponibilității datelor calitative, în timp util și fiabile).

Elaborarea Programului este importantă în contextul aspirațiilor Republicii Moldova de aderare la Uniunea Europeană. Statutul de țară candidată pentru aderare la UE impune accelerarea adaptării statisticii naționale la acquis-ul comunitar în domeniul statistic (art. 44, Capitolul 6 Statistici, Titlu IV, Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană), pentru a asigura utilizatorii interni și externi cu date calitative, comparabile la nivel european.

Din punct de vedere procedural, elaborarea Programului este motivată de faptul că statistica este un domeniu de activitate al Guvernului (art. 4, lit. q) din Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern).

În următorii ani, Programul împreună cu Strategia vor constitui elemente importante pentru continuarea modernizării SSN, a cărui sarcină primordială constă în asigurarea utilizatorilor cu informații de înaltă calitate, oportune, relevante, comparabile, fiabile, deschise și dezagregate, necesare pentru un proces de politici bazat pe evidențe, necesare pentru elaborarea și monitorizarea politicilor economice, sociale și de mediu, deciziilor autorităților publice și entităților economice, pentru elaborarea cercetărilor științifice, informarea altor categorii de utilizatori. Capacitatea SSN de a-și realiza sarcina fundamentală este actualmente erodată de provocările majore, cum ar fi capacitățile instituționale limitate; lipsa unui sistem eficient de formare inițială și instruire continuă în statistică; nivelul redus al utilizării sistemelor, tehnologiilor și soluțiilor TIC; constrângerile în accesul producătorilor de statistici oficiale la surse de date administrative, în special la datele cu caracter personal; lipsa abordării unice cu privire la implementarea standardelor statistice; gradul redus al culturii statistice și cunoștințelor în domeniul datelor în instituțiile de stat și în societate în ansamblu ș.a. Aceste dificultăți subminează realizarea dezideratului societății de a edifica o guvernare eficientă, în care deciziile și reglementările sunt bazate pe dovezi, mai ales în circumstanțele actuale de crize multiple, când sunt necesare reacții rapide și informate din partea autorităților publice.

Executarea prevederilor Programului va contribui la depășirea problemelor sus-menționate și la adaptarea SSN la provocările în societatea modernă, făcând posibilă realizarea misiunii SSN de a oferi în timp util date calitative pentru a susține informarea, cercetarea și procesele decizionale bazate pe dovezi, atât în sectorul public, cât și cel privat.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul nu are ca scop nemijlocit armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

Totodată, proiectul Programului prevede alinierea în continuare a statisticii naționale la acquis-ul comunitar în domeniul statistic, în corespundere cu art.44, Capitolul 6 Statistici, Titlu IV, Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, precum și responsabilitățile care derivă din statutul de țară candidată pentru aderare la UE, obținut de țara noastră.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În Capitolul I (*Introducere*) sunt reflectate informațiile referitoare la scopul elaborării Programului, integrarea lui în documentele-cheie ale cadrului național de dezvoltare strategică și este scoasă în evidență importanța realizării măsurilor incluse în planul de acțiuni propus.

Capitolul II (*Analiza situației*) descrie rolul sistemului statistic național în garantarea calității actului de guvernare și prezintă un rezumat al constrângerilor și provocărilor majore cu care se confruntă SSN, identificate în Strategia de Dezvoltare a SSN pentru perioada 2023-2030, pe care Programul este menit să le soluționeze.

Capitolul III (*Obiectivele generale și specifice*), detaliază și concretizează acțiunile ce urmează a fi realizate în termen scurt și mediu (2023-2026), în baza celor patru obiective generale stabilite în Strategie.

Astfel, Programul va asigura realizarea **Obiectivului general 1 Capacitatea instituțională a membrilor SSN consolidată pentru a produce date statistice relevante, accesibile și interoperabile, guvernate de standarde și condusă de inovație**, prin măsuri îndreptate spre:

- Consolidarea mandatului membrilor SSN pentru colectarea datelor;
- Dezvoltarea resurselor umane;
- Asigurarea alocării de resurse financiare și tehnice sustenabile și eficiente;
- Optimizarea structurii organizatorice a instituțiilor din cadrul SSN.

Realizarea **Obiectivului general 2 Sistemul Statistic Național fortificat prin sisteme de bună guvernare, cadrul legal și de reglementare comun, practici de confidențialitate și protecție a datelor pentru a asigura transparența și accesibilitatea datelor de interes public și pentru a crește încrederea publicului în date și utilizarea acestora**, presupune:

- Fortificarea independenței profesionale a BNS;
- Asigurarea unui mediu sigur pentru respectarea confidențialității statistice și protecției datelor;
- Dezvoltarea premiselor și capacităților pentru coordonarea strategică;
- Optimizarea procedurilor de producție statistică;
- Reducerea presiunii informaționale asupra respondenților.

Pentru atingerea **Obiectivului general 3: Date de înaltă calitate, inclusiv seturi noi de date (oportune, relevante, fiabile, accesibile, dezagregate, coerente, comparabile la nivel internațional și armonizate cu cerințele Uniunii Europene), produse pentru a informa societatea și pentru a susține luarea deciziilor eficiente, bazate pe dovezi, care să conducă la o dezvoltare durabilă și o societate incluzivă**, Programul prevede acțiuni care ținesc:

- Consolidarea managementului calității în SSN bazat pe o abordare comună;

- Alinierea statisticilor oficiale la standardele internaționale;
- Optimizarea proceselor statistice prin modernizarea infrastructurii TIC a SSN;
- Extinderea accesului publicului larg la datele statistice oficiale.

Cu scopul de a îndeplini **Obiectivul general 4 Cultura statistică în societate consolidată pentru a permite factorilor de decizie să utilizeze datele în mod eficient și să furnizeze într-un mod durabil serviciile și resursele de care populația are nevoie, pentru recuperarea în situații de criză și pentru a oferi posibilitate publicului larg de a înțelege mai bine statisticile și a responsabiliza autoritățile**, Programul prevede măsuri legate de:

- Consultarea opiniei utilizatorilor de date pentru îmbunătățirea continuă a ofertei de statistici oficiale;
- Dezvoltarea calitativă a cererii de date în raport cu potențialul ofertei de date.

Impactul administrativ, economic, social și de mediu pe care îl va avea implementarea Programului este evaluat în Capitolul V (*Impactul programului*). Din punct de vedere administrativ, realizarea Programului va facilita fundamentarea politicilor bazate pe dovezi, monitorizarea și evaluarea rezultatelor politicilor și, astfel, va contribui la îmbunătățirea calității guvernării în ansamblu. Se va îmbunătăți și eficiența economică a alocării și folosirii resurselor aflate la dispoziția utilizatorilor de date, în măsura în care aceste date vor fi întrebuințate pentru luarea unor decizii optime. Din punct de vedere social, datele calitative și dezagregate pe criterii relevante vor oferi baza necesară pentru fundamentarea deciziilor de politică publică care abordează grupuri vulnerabile ale populației și va asigura un nivel mai înalt de echitate socială la alocarea resurselor publice. De asemenea, îndeplinirea Programului va asigura datele necesare pentru a ghida tranziția la economia verde, minimizarea amprentei ecologice a activității umane și folosirea sustenabilă a resurselor naturale.

În Program sunt de asemenea specificate *riscurile de implementare* și măsurile de atenuare a acestor riscuri. Sunt specificate *autoritățile/instituțiile responsabile* și rolurile lor: BNS în calitate de coordonator al SSN, ceilalți producători de statistici oficiale din cadrul SSN și instituțiile care furnizează date administrative necesare pentru producerea de statistici oficiale. Sunt concretizate *procedurile de raportare* și indicatorii de monitorizare a progresului acțiunilor prin comparație cu valorile de referință specificate.

Programul include un **Plan de acțiuni**, cu indicarea măsurilor concrete ce derivă din fiecare obiectiv specific, indicatorilor de monitorizare pentru fiecare măsură, costurilor estimative de implementare și surselor de finanțare, termenelor de realizare și instituțiilor responsabile.

5. Fundamentarea economico-financiară

Majoritatea obiectivelor și acțiunilor propuse pentru realizarea Programului, vor fi acoperite din sursele financiare planificate în cadrul bugetar pe termen mediu 2024 - 2026, precum și din contul și în limitele alocațiilor prevăzute, în aceste scopuri, în bugetele autorităților și altor instituții responsabile de implementarea Programului, aprobate anual prin Legea bugetului de stat, precum și din alte surse neinterzise de legislație.

Costurile estimative totale necesare pentru implementarea Programului constituie 469,3 mil. lei, dintre care 327,9 mil. lei sunt prevăzute în CBTM și 120,9 mil. lei sunt preconizate a fi finanțate din sursele partenerilor de dezvoltare. Toate costurile acțiunilor reflectate în Program pentru anul 2023 se încadrează în limita bugetului aprobat pentru BNS.

Valoarea estimativă a resurselor financiare suplimentare, necesare pentru asigurarea implementării Programului pe parcursul anilor 2023-2026, este de 141,4 mil. lei, dintre care 20,5 mil. lei (14,5%) din bugetul de stat solicitat la CBTM și 120,9 mil. lei (85,5%) - din surse ale partenerilor de dezvoltare, estimate la momentul elaborării Programului.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul de hotărâre a Guvernului a fost elaborat în concordanță cu cadrul juridic existent, în particular cu Legea nr.93/2017 cu privire la statistica oficială și Hotărârea Guvernului nr.386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.

Totodată, este de menționat că, există documente de planificare strategică sectorială în proces de elaborare sau planificate spre elaborare cu care proiectul Programului poate avea tangențe, inclusiv în care s-ar integra obiective legate de dezvoltarea statisticilor specifice anumitor domenii.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Prin prisma prevederilor pct.34 al Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386/2020, Cancelaria de Stat a fost notificată privind inițierea elaborării documentului de politici publice, cu prezentarea Conceptului acestuia, care a fost definitivat în corespundere cu comentariile Cancelariei de Stat.

Proiectul Programului a fost elaborat cu concursul ministerelor, altor autorități administrative centrale și alte instituții cu responsabilități de producere a statisticilor oficiale, precum și alți parteneri din cadrul mediului academic, de afaceri, societății civile, partenerilor de dezvoltare. În procesul de elaborare a proiectului Programului, în scopul asigurării unui proces participativ pentru elaborarea documentului de politici în cauză, a fost creat un Grup de lucru, constituit din reprezentanții instituțiilor responsabile pentru producerea statisticilor sau furnizarea datelor necesare pentru elaborarea de statistici, altor instituții publice, mediul academic, societății civile, partenerilor de dezvoltare etc. Proiectul Programului a fost examinat la ședința din 23.03.2023 a Consiliului Național pentru Statistică, fiind susținut și recomandat pentru promovare.

Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023-2026 a fost plasat pentru consultări publice, în modul stabilit, pe portalul www.particip.gov.md și pe pagina web oficială a Biroului Național de Statistică www.statistica.gov.md, la compartimentul *Transparența în procesul decizional*.

Propunerile și obiecțiile recepționate de la ministere și instituțiile interesate au fost incluse în tabelul de sinteză aferent proiectului. Proiectul a fost consultat cu 28 instituții, din ele fără propuneri 16 instituții și 12 instituții au avizat cu obiecții și propuneri. În cadrul consultărilor publice pe portalul www.particip.gov.md nu au parvenit propuneri.

8. Constatările expertizei anticorupție

În conformitate cu articolul 28 alineatul (2) litera a) din Legea integrității nr. 82/2017, proiectul hotărârii, fiind un document de politici publice, este exceptat de la expertiza anticorupție.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Efectuarea expertizei de compatibilitate nu este necesară pentru că proiectul nu are ca scop nemijlocit transpunerea unor regulamente UE anume în legislația națională sau armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

10. Constatările expertizei juridice

La ajustarea proiectului de hotărâre a Guvernului ”Cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a sistemului statistic național pentru perioada 2023-2026” s-a ținut cont de propunerile Ministerului Justiției expuse în raportul de expertiză juridică nr. 04/1-4564 din 05.06.2023.